

карателів, а з гордістю звертається до рідного народу, до неньки-України [5, 12].

Провівши аналіз лише кількох статей, ми можемо констатувати той факт, що такої багатогранної, національно-свідомої особистості, як Тарас Шевченко не було більше в нашій історії і не відомо, чи буде. На сьогодні постать великого поета досліджують О. Забужко, Г. Грабович, В. Смілянська, Т. Мейзерська, Є. Нахлік, О. Ткаченко та багато інших науковців. Але життя і творчість такої непересічної творчої особистості й надалі потребує глибокого, вдумливого вивчення.

Т. Шевченко – геній нашої епохи, він виступав за утвердження вічних і незаперечних істин любові до ближнього, до рідної землі, до зневаженої й скривдженої особистості. Нам, молодому поколінню, потрібно підтримувати і втілювати в життя такі позиції і не забувати творців нашого історичного долі, особливо таких, як Т. Шевченко.

ЛІТЕРАТУРА

1. Нахлік Є. Міфотворець чи міфомедіум? // Слово і час. – 2002. – №3. –
2. Нога Г. Гумористичні струни Кобзаря // Дивослово – 2002. – №3. –
3. Нога Г. Гумористичні струни Кобзаря // Слово і час. – 2002. – №3. –
4. Славинський М. Шедеври Шевченка – від задуму до втілення // Літературна Україна. – 2002. – 5 вересня.
5. Ткаченко О. Шевченкові елегії часів неволі // Слово і час. – 2002. – № 3. – С. 12-18.

Науковий керівник дослідження

Шевчук М.В., доцент кафедри української літератури

Кондратюк Тетяна

Т.Г. ШЕВЧЕНКО В ТВОРЧІЙ БІОГРАФІЇ А.С. МАЛИШКА

“Бо снаги дала нівроку

Тарасова сила ...”

А. Малишко

В історії кожного народу є поети, які визначають цілу епоху людського життя. Таким був і Тарас Шевченко. Глибочинь творчості Т. Шевченка мірялась глибиною страждань, любові і гніву народної душі. У його поезіях день і ніч України, любов і меч, мрія і розплата, у них ціла епоха людського існування, неприкрашена і складна, жорстока у своїй правді.

У “Кобзарі” поет виразив насамперед себе, свою особистість: від першого до останнього рядка книга виповнена індивідуальним поетовим чуттям. Тут його, Шевченків, темперамент, його щира і беззахисна у своїй відкритості душа. Тут думки – ним вистраждані, кривди – ним пережиті, тут картини саме його, Тарасового дитинства. І мова його, і тільки йому властивий тембр голосу. Особистий, внутрішній світ Т. Шевченка постав у “Кобзарі” в такій правдивості і глибині індивідуальних переживань, що в них сам народ упізнав свою душу, прочитав свою історію, прозирнув у своє майбутнє [6, 5-13].

Творіння поета – це енциклопедія людських пристрастей, це думи і заповіти, за них він все життя мучився своєю душею, ніс тягар неволі; незламний людинолюб і оптиміст, він прорікав: “Караюсь, мучуся ... але не каюсь!” Карався і не кався тому, що твердо вірив у майбутній день, у братерство людської сім'ї, де правда кривду переборе, вірив у новий світ справедливості, доброти і щастя.

У могутнє Шевченківське джерело влився своєю творчістю вогнистий син України, співець життя, молодості, любові, незабутній Андрій Самійлович Малишко.

А. Малишко – людина зі святинями в душі, поет Шевченкового кореня. Цілком надійною в ньому була внутрішня сила переконань, міць відданості справжньому, достойному, високому. Маючи тонку і вразливу душу, спостережливе око, природний талант, поет свідомо “всотував в себе звичай народу, перлини його поетичної творчості, його духовне багатство, лад його рідної мови, її багату ритмомелодику, щоб потім на цьому родючому ґрунті виростити свою оригінальну чарівну пісню” [1, 36].

Син України, він пишався славними сторінками в її історії – ратними ділами волелюбних земляків, низько схилив голову перед немеркнучим у віках творінням Т. Шевченка.

А. Малишко – лірик передовсім, лірик навіть в епічних своїх творах, яким був і Т. Шевченко. Думи Кобзаря, материнська пісня, ласкава і сувора, дали Андрію Малишку душевну чистоту на все життя.

Уже ранні вірші А. Малишка містять в собі сліди безперечного таланту. Коли після чергової зустрічі з творами А. Малишка думаєш про те, чим породжені поетові думи і почуття, мимоволі згадуються Шевченкові слова про добром нагріте серце, що вік не холоне. Перед нами – поет великого і доброго серця, навстіж відкритого для людей.

Через усі твори раннього А. Малишка проходить символічний, узагальнений образ землі. Тієї землі, на якій людина народилася, зросла і пізнала щастя. Ця земля – найпрекрасніша, найбагатша, найрідніша в світі.

Земля, багата, щедра, вільна і квітуча, – це мрія Шевченка, саме такою він хотів бачити свою Батьківщину. Майже все життя він прожив за межами Батьківщини, але ніколи її не забував:

Я так її, я так люблю
Мою Україну убогу,
Що проклену за неї бога
За неї душу погублю! [6, 355].

А. Малишко був таким, як його епоха, – молодим, бадьорим, повним надій, почуттів, обов'язку перед народом, Батьківщиною. Він писав про сьогоднішнє і минуле українського народу. Основною його якістю є близькість до народних джерел, уміння переплавити в горнилі свого поетичного “я” всі звуки і мелодії, барви і тони українського поетичного слова. У цьому він – справжній учень і продовжувач Т. Шевченка. “Добром налите серце” завжди було йому дороговказом в житті і творчості.

Т. Шевченко для А. Малишка важив значно більше, ніж геніальний митець. Це була совість і суть народу, невичерпне джерело сил, упевненості, натхнення. Не дивно, що у творах А. Малишка усіх періодів знаходимо відгомони Шевченкової музи у найрізноманітніших формах – малі та великі твори, ціла збірка, присвячена поету, а також ремінісценції, алюзії. Шевченко у Малишка – щедрий, задушевний і в той же час войовничий; він співець, він і філософ. Те, що не було відкрито нашому попереднику, про що він міг лише мріяти, дано сучасному поетові.

Ще в шкільні та студентські роки А. Малишко захоплюється творами Т. Шевченка. Про це свідчать його спогади про роки навчання, розкидані по окремих віршах, написаних у різний час. Любов до школи, до книжки, до перших учителів збереглися назавжди, і через багато років поет з глибокою теплотою згадував шкільні роки і свого старого вчителя. Так, у вірші “Учитель”, де поет з теплотою створив зворушливий образ сільського вчителя Трохима Івановича, сказано:

Трохим Іванович звіряв писання,
Знання Шевченка, множення таблицю,
А за вікном підводилось світання
Нового світу блиски громовиці ... [4, 38]

Майже всі українські письменники так чи інакше зазнали впливу творчості Т. Шевченка. Але Малишкові він був особливо близький і рідний ще з далеких дитячих років, коли дядько Микита-чорнокнижник вперше познайомив його з “Кобзарем”.

У вірші, присвяченому спогадам про свого дядька-шевця Микиту, поет розповідає про те, що дядько подарував йому книжечку:

Та книга в нас на покуті лежала,
На виднім місці, гнівна і журлива,
Із неї я свою весну дитячу.
У славі жив, і плакав, і сміявся [4, 116]

Ці рядки свідчать про те, що найулюбленішою книгою поета ще з дитинства став Шевченків “Кобзар”. І, мабуть, ніхто з наших поетів не віддав Т. Шевченкові стільки творчої пристрасті, як А. Малишко. Вірші його зігріті великою і палкою любов'ю до свого великого вчителя і попередника.

Серед поезій А. Малишка, що ввійшли до книг “Народження синів” та “Березень”, чимало таких, що за змістом є поетичною розповіддю епізодів з біографії Кобзаря або роздумами про велич і значення для прийдешніх поколінь.

Найкращими з віршів про Т. Шевченка, вміщених у цих збірках, є “Тарас у кириломефодіївців”, “Зустріч з Яриною”, “Про Перебендю”, “В хвилину суму”, “Причалили під береги ...”. Характерною особливістю цих творів є вміння А. Малишка через художній домисел передати образ поета, гнівного і палкого борця за волю, ніжного і люблячого брата, що уболіває над кріпацькою долею рідної сестри, тужить за Україною.

Друга група віршів цих циклів – це вірші про долю творчої спадщини Т. Шевченка. У поезіях “Пам'ятник Тарасові”, “На горі Чернечій” йдеться про безсмертя дум геніального поета. А. Малишко чує “дихання дум Шевченка”, вони ввійшли в його серце, вони піднімали його до сонця справжньої поезії “у материнським співі колисковім”.

Поезія А. Малишка – могутня і самобутня. Та, читаючи її, відчуваєш органічний зв'язок із словами Шевченкових творів. Для поета Кобзар – зримо живий у русі, в діях, звичайна людина і водночас непересічна:

Не в землі він лежить – над землею стоїть, як з граніту,

Так що як не дивися, – а видно його всьому світу [4, 217].

Відчуття живого Шевченка притаманне всій творчості А. Малишка. Частина віршів циклу “Зоре моя вечірняя” є тонкими поетичними малюнками подій у житті Шевченка. У вірші “В хвилину суму, в ранній час ...” змальовано чекання пошти поетом на засланні. У творах Т. Шевченка та його щоденнику є кілька згадок про нетерпіння, з яким він чекав звісток від своїх друзів:

І знов мені не привезла

Нічого пошта з України ...

За грішнії, мабуть, діла

Караюсь я в оцій пустині ... [6, 449].

А в Малишка про це сказано так:

А вже запізна вітрові

Нагонить хвилю сумовиту

Привозять пошту. Знову в ній

Тобі ні слова, ні привіту.

У цих віршах А. Малишко зумів пройнятися почуттями великого поета й передати їх схвильовано й сильно.

Немає такого великого письменника, який би в своїй творчості не оспівував рідну матір: материнське тепло і ласку, велику материнську любов. Т. Шевченко першим в українській літературі розповів про велич і красу української матері. Жіноча недоля була не просто однією з тем його творчості, а згустком крові, що запеклась у його серці. Доля жінки-кріпачки для нього – насамперед доля його рідної матері, котру передчасно “у могилу нужда та праця положила”. Шевченкова безталанна Катерина і Мар'яна, і Оксана, і ота нещасна, що з горя збожеволіла і завила совою, – це художні різновиди одного і того ж образу, образу матері-страдниці. Мати з дитиною завжди була для Т. Шевченка найсвітлішим образом, уособленням краси, ніжності і благодетства. Чи не тому стали крилатими слова:

Нічого кращого немає,
Як тая мати молодая
З своїм дитяточком малим [6, 481].

Підхоплюючи цю традицію, А. Малишко малює свою матір – образ, що увібрав в себе прикмети нової доби і нових відносин:

Та ж бездонна материнська турбота і сердечність
Таке ж співчуття і щире серце [4, 592].

Таку матір бачимо в А. Малишка часу Великої Вітчизняної війни – вбиту горем, багатотерпеливу жінку, яка хистом поета підноситься до образу-символу матері-України. Хоча разом з тим – це і сьогочасна українка-селянка, проста і звичайна у своїй реальності, буденності.

У поезіях, присвячених Шевченкові, Малишко підкреслює думку про те, що йому ми завдячуємо не тільки утвердженням нової літератури, але й другим народженням нашого народу. Поет вбачає у свідомості української нації посіяні Шевченком ідеї, які допомагали сучасним поколінням дізнатися про минуле, задуматися над майбутнім, Шевченкові заповіді увійшли навіки в душу українського народу.

А. Малишко невичерпний, ніжний, зворушливий в оспівуванні образу Тараса. Він вчуває ніжність його поезії в тьохканні канівських солов'їв, порівнює серце Шевченка з нев'янучим явором, називає його гнівом і мечем, совістю і надією, батьком, місце якого завше на покуті в колі великої сім'ї українського народу. У поезіях А. Малишка про Т. Шевченка – непідробна щирість і синівська ласка, захоплення вчителем і любов. З натхненням співає поет про нашого безсмертного титана:

Пісня його з нами,
Мрія його з нами,
І зоря його предвічна
З нами, над ланами. [3, 190].

ЛІТЕРАТУРА

1. Воскресенко С. Далеко не про все // Малишкові дороги. – К.: Дніпро, 1975. – 36 с.
2. Коваленко Л.М. Традиції і новаторство у творчості А. Малишка // Статті та нариси. – К., 1987. – С. 199-212.
3. Коваленко Л.М. Народнопоетичне слово у творчості А. Малишка // Статті та нариси. – К., 1987. – С. 185-199.
4. Малишко А.С. Поетичні твори. Літературно-критичні статті. – К.: Наукова думка, 1988. – 650 с.
5. Ткаченко А. Малишко, який не застаріє // Слово і час. – 1995. – № 4. – С. 78-80.
6. Шевченко Т.Г. Кобзар. – К.: Дніпро, 1987. – 639 с.
7. Шлапак Д. Вогонь його серця // Літературна Україна. – 1982. – 26 листопада.
8. Ющенко О. Який же він був? // Літературна Україна. – 1992. – 19 листопада.

Науковий керівник дослідження

Шевчук М.В., доцент кафедри української літератури